№ 12 (דריטער יאָרגאַנג) פרייז 10 גראָשן

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
BIALER WOCHENBLAT

ביאלער וואכנבלאט

„Kino Dźw. Tęcza"
דעמאָנסטרירט ביז זונטאָג דעם 29 ה.מ.
די פרעכטיקע פוילישע מוזיקאַלישע
קאָמעדיע א. נ.:
זיין הויכוווילגעבוירענער
הער שאָפער

פון מאָנטאָג:
דער לעגיאָן פון אומערשראָקענע

Red. „BIALER WOCHENBLAT",
Biała-Podl., Grabanowska 35.
Konto rozrach. № 1.
Skrz. poczt. 26.

Biała-Podlaska, dnia 27 marca 1936 r.

ביאַלע-פּאַדל., פרייטאָג פ׳ ויקרא תרצ״ו, 27 מערץ.

מעלדונג

איז די נאָנטסטע טעג עפנט זיך אין פּרעכטיקן גרויסן שטאָטישן זאַל (רעמיזע)

אַ קלאַנג-קינאָ

די דירעקציע שטעלט זיך פאַר אַן אויפגאַבע דאָס באַקענען דעם ביאַלער פובליקום מיט די נייעסטע פילמען, וועלכע וועלן לעצטנס דעמאָנסטרירט אין די אייראָפּעאישע שטעט. — סווערט פאַרעפנטלעכט אַן אַנקעטע וועגן נאָמען פון נייעם קינאָ. — אַלע קענען זיך אין דער אַנקעטע באַטייליקן. סווערט פאַראויסגעזען אַ פּריז פאַרן אַנווייזער פון אַ פּאַסיקן נאָמען. דער גענויער טערמין און פּראָגראַם פון דער דערעפענונג, וועט געמאָלדן ווערן אין נאָנטסטן נומער „ביאַלער-וואָכנבלאַט".

די דירעקציע פון נייעם קלאַנג-קינאָ.

באַריכט פון דער קאָאָפּעראַטיווער פאַלקס-באַנק אין ביאַלע-פּאַדל.

שלוס-בילאַנס פאַרן יאָר 1935

פּאַסיוו:

נאָמען פון רעכנונג	גר.	זלאָטעס
פאַי-קאַפּיטאַל	—	19.450
אייגענע קאַפּיטאַלן	39	4.718
וקלאַדן (פקדונות)	92	20.112
טשעק רעכנונגען	61	455
פּרעמירטע אָפּשפּאָרונגען	45	25.812
לאַנגטערמיניקע קרעדיטן אין „פונדיישאַן"	—	17.900
רעדיסקאָנטאָ „	75	4.721
אינקאַסאָ-התחייבותן	—	146
פאַרשידענע	35	153
באַקומענע צינזן אויפן יאָר 1936	10	920
ריוח	74	927
פאַרשידענע פאַר אינקאַסאָ	03	45.573
צוזאַמען	34	140.891

אַקטיוו:

נאָמען פון רעכנונג	גר.	זלאָטעס
מזומנים אין קאַסע	35	3.240
לאָקאַטן אין פּ. ק. אָ.	67	2.167
ווערט פּאַפּירן	21	1.047
הלוואות	50	30.532
דיסקאָנטאָ	47	51.562
אָוואַנסן אויף אינקאַסאָ	40	2.644
פּראָטעסטירטע וועקסלען	51	1.992
באַוועגלעך פאַרמעגן	—	1.900
אינקאַסאָ-התחייבותן	—	10
פאַרשידענע חשבונות	—	75
אויסגעצאָלטע צינזן פאַרן קומענדן יאָר	10	67
הוצאות וועלכע דאַרפן צוריקגעצאָלט ווערן	10	79
אינקאַסאָ-דאָקומענטן אין פּאָרטפעל	03	43.413
אינקאַסאָ-דאָקומענטן ביי קאָרעספּאָנדענטן	—	2.160
צוזאַמען	34	140.891

רעכנונג פון ריווח און היזק פאַרן יאָר 1935

רווחים	גר.	זלאָטעס
צינזן פון קרעדיטן פאַר מיטגלידער	89	8.878
„ פון לאָקאַטן	25	1
פּאָרטאָ, דאַמנאָ און אינקאַסאָ-פּראָוויזיע	—	4.855
קורס-דיפערענצן	58	360
איינגעפּאַסענע הוצאות	39	120
צוזאַמען	11	14.216

היזקות	גר.	זלאָטעס
צינזן פון וקלאַדן און חובות	12	4.042
אינקאַסאָ-פּראָוויזיע	10	244
אַדמיניסטראַציע-הוצאות	75	8.720
אַמאָרטיזאַציע פון אינווענטאַר	40	281
ריוח	74	927
צוזאַמען	11	14.216

מומע און פעטער ראָזנפעלד!

צו דער חתונה פון אייער ליבן זון אהרן מיט פרל׳ בעלטשע טשאַרנע ווינטשן מיר אייך אַ האַרציקן מזל-טוב און פיל נחת. דער יונגער פּאָר — אַ גליקלעכן צוזאַמענלעבן

מאָטע, מאיר, מינדל און דודל דראַבלע

בריסק

ב ע ר ו ט ע!

צו אייער חתונה — אונזערע בעסטע ווונטשן. די פאַמיליע — אַ סך נחת

מאַניע און משה

צו דער חתונה

פון פרל׳ בערטע טשאַרנע מיט ה׳ אהרן ראָזנפעלד ווינטשט ווי פיל גליק און אַ צופרידן צוזאַמענלעבן

מאַניע קאַשטענבוים

מזל-טוב! מזל-טוב!

אונזער ליבן ברודער און שוואָגער יקיר צו דער חתונה פון זיין ליבן זון און אונזער פלימעניק זעליק הערשבערג מיט פרל׳ רויזע קראַוויעץ ווינטשן מיר אַ גליקלעכע צוקונפט

שוועסטער, שוואָגער, קוזינע וואַרעך

ברודער און פאַמיליע הערשבערג (דייטשלאַנד)

שוועסטער, שוואָגער ביבעלשטיין (וואַרשע)

מזל-טוב! מזל-טוב!

און פיל גליק ווינטשן מיר צו דער חתונה פון אונזער ליבע טאָכטער, שוועסטער און שוועגערין בעלטשע תחי׳ זייק פון ביאַלע-פּאָדל. מיט ה׳ אַנשל יודקע פון וואַרשע, וועלכע איז פאָרגעקומען אין פּאַריז דעם 15-טן מערץ, שיקן מיר איבער אונזערע האַרציקסטע ברכות ויהא רצון שיהי׳ מהם רוב נחת ויהי׳ להם עושר ואושר וכבוד וכל טוב

עלטערן, שוועסטער, ברודער, שוועגערינס און קינדערלעך.

אונזער ליבן שוואָגער זעליק הערשבערג צו זיין חתונה מיט פרל׳ רויזע קראַוויעץ ווינטשן מיר פיל גליק. די פאַמיליע — פיל נחת

משה, אהרן, אסתר פּעריל און קינדער

משה געלטמאַן און פרל׳ זיסל וויינשטיין! פיל גליקוונטשן צו אייער חתונה

ש. פישמאַן און ק. י. פינקלשטיין

צו דער חתונה פון ה׳ משה געלטמאַן מיט פרל׳ זיסל וויינשטיין — אונזערע האַרציקסטע גליקוונטשן. די פאַמיליע — פיל נחת

יהושע רובינשטיין און פאַמיליע

גאָלדע און אריה מוראַוויעץ

זיסל און משה!

צו אייער חתונה — אונזערע האַרציקסטע גליקוונטשן

סימע, יעקב און רחל וויינשטיין

פאַמיליע גאָלדשמידט

פאַמיליע בלייער (תל-אביב)

צו פאַרדינגען צוליבן

צוויי צימערן מיט אַ קיך

קאָן זיין מיט מעבל, פּל. וואָלנאַשטשי 17. ערקונדיקן זיך ביי אברהם אָרלאַנסקי.

סאָלידע לאָקאַטאָרן געווונטשן.

אַכטונג פרויען!

די באַוווסטע דיפּלאָמירטע גאָרסעטן-פּראַצאָווניע

„CELINA"

מאַכט באַקאַנט, אַז אַלע אַרט פאַרשידענע אָרטאָפּעדישע, מעדיצינישע, נאָך-אָפּעראַציאָן-פאַסקעס, ווי אויך פאַר שוואַנגער-פרויען. אויך פאַרשידענע לוקסוסאָווע גאָרסעטן און ביוסטן-האַלטערס, ווערן אויסגעפּערטיקט לויט די נייסטע מאָדעלן, פּונקטלעך, סאָליד און ביליק. נאָר אין דער פּראַצאָווניע „צעלינאַ" יאַנאָווער גאַס 7.

געדענקט אין די זקנים און זקנות פון מושב-זקנים!

איז אַנטיסעמיטישן כאָר...

. אין לעצטן נומער „גלאָס ספּאָ״עטשני״ פון 2.‏..טן ה. מ. איז פאַרעפנטלעכט אַן אַרטיקל וועגן דער יידישער שחיטה און וועגן יידישן „באַרבּאַריזם ..." דער „פּרעמ.....״ עלעמענט פּראַקטיצ...ט אין פּוילן.

בּעתן ליינען דעם „גלאָס-ספּאָלעטשני״ שאַפט זיך דער איינדרוק, אַז מען הערט דעם עכאָ פון אַ קליין צווייוואָכיקן הינטל, וואָס האָט זיך מתקנא געווען אין די גרויסע כּלבים און האַלט אונטער מיט זיין נעבעכדיקן, קוים זשיפּנדיקן קולכל דעם הינטישן כאָר. עס זשיפּיצט קוים, קוים, אָבער סוויל בּילן גלייך ווי אַלע גרויסע, כּדי – נישט צו בּלייבּן הינטערשטעלינג חלילה...

* * *

דער אַרטיקל אין „גלאָס״ איז אָן אַן אונטערשריפט. ווייזט אויס, אַז דער געשמאַקלאָזער טינטלער איז מער פּחדן, ווי הומאַניטאַר. ניט רעכט האָט ער מורא צו אַנטפּלעקן זיין „צער . בּעליחיים׳דיקן״ פּרצוף. פאַר אונז איז נישט וויכטיק, ווער סהאָט דעם שמאַטע-אַרטיקל אָנגעשריבּן. וויכטיק פאַר אונז איז צו וויסן, אַז אין דער שפּיץ פון רעדאַקציע-קאָמיטעט פון „גלאָס״ שטייט ד״ר סאַפּיאַן (פּאָוויאַטאָווער ד״ר פון בּיאַלער סטאַראָסטווע). וויכטיק פאַר אונז איז אויך צו וויסן, אַז דער „גלאָס״, וועלכער איז בּיז לעצטנס אָנגעגאַנגען פאַר אַ ליבּעראַלער סאַנאַציע צווייוואָכנשריפט האָט זיך... אָפּגעדעקט און אַרויסגע...ויזן איר שמוציקן... אַנטיסעמיטיזם, וואָס בּינדט זיך ענג מיט געמיינע פּרעכע דעמאַגאָגיע.

קיינער פון בּיאַלע, קיינער פון אונזער „וואָכנבּלאַט״ וועט נישט פּאָלעמיזירן וועגן דעם הומאַניטאַרן און עקאָנאָמישן זין פון דער יידישער שחיטה מיט אַזעלכע „קענערס״, ווי עס איז. דער מחבּר פונם שמאַטע-אַרטיקל. ווען דער פּחדן פון „גלאָס ספּאָלעטשני״ וואָלט געווען אַ קליין בּיסעלע הומאַניטאַרער, וואָלט ער ניט אָנגעשריבּן זיין „ווערק״ פאַרן בּאַקאַנען זיך פריער מיט דער מיינונג פון בּאַרימטן פּוילישן תלמודקענער ט. זאַווערצאַני וועגן יידישער עטיק, יידישע פּרינציפּן און וועגן... בּקיאות פון גלוח טשעטשאַק. אָט וואָס זאָגט אַזאַ אויטאָראַטיווע פּערזאָן וועגן

דער „למדנות״ פון גלח: „די מיינונג פון גלח טשעטשאַק וועגן דער יידישער שחיטה, מוז איך בּאַצייכענען מינדעסטנס אַלס ליכטזיניקע דעמאַגאָגיע אָן דעם מינדעסטן וויסנשאַפטלעכן יסוד.

(היינט № 64)

ווען ער וואָלט געווען אַ מענטש, אַ הומאַניטאַרער, וואָלט ער זיך פאַרנומען מיט שאַפן מיטלען צום לעבּן פאַר די אַכט לעבּן-געבּליבּענע יתומים פון פּשיטיק. ווען ער זאָל זיין הומאַניטאַר, וואָלט ער געשריבּן זיין „אַרטיקל״ ווי אַ מענטש נישט ווי אַ...

* * *

דער זעער הומאַניטאַרער, אָבּיעקטיווער, חשובער ד״ר סאַפּיאַן, האָט אַלס מעדיצינער געדאַרפט אינפאָרמירן דעם געאַכטעטן איבּעראַל סיי בּיי... יידן סיי בּיי... קריסטן – ד״ר סאַפּיאַן, דעם פאָרזיצער פון רעדאַקציע-קאָמיטעט פון „גלאָס-ספּאָלעטשני״ די מיינונג, וועלכע סהאָט וועגן שחיטה אַזאַ אויטאָריטעט ווי דער דירעקטאָר פון פּאַסטער-אינסטיטוט פּראָפ. רזאָ

„איך וואָלט וועלן שטאַרבּן מיט אַזאַ גרינגן טויט, ווי סהאָבּן די געשח׳טענע בּהמות לויטן יידישן ריטואַל״.

אָדער, דאָס וואָס סהאָט געזאָגט דער געוו. פּוילישער פּרעמיער · מיניסטער פּראָפּ. יוליאַן נאָוואַק וועגן דער יידישער שחיטה

„די יידישע שחיטה איז די הומאַניטאַרסטע, די בּעסטע מעטאָדע פון קוילן בּהמות״.

יאָ! אַזאַ און נישט אַנדערע אויפגאַבּע האָט געהאַט דער מעדיצינער צום פאָרזיצער פון רעדאַקציע-קאָמיטעט. דאָס וואָלט געווען אַ מיסיע אַן אָבּיעקטיווע, אַן הומאַניטאַרע. אָבּער דער אינהאַלט פון אַרטיקל איז ווייט, ווייט דערפון. ווייזט אויס, אַז ד״ר סאַפּיאַן האָט זיך זיינע אייגענע בּאַגריפן וועגן „אָבּיעקטיוויטעט״ און „הומאַניטיריזם״ בּאַגריפן, וועלכע דערלויבּן צו רעדאַגירן אַזאַ שמוציק אַנטיסעמיטיש אַרטיקל און וועלכן סגצפּונען זיך „פּערלדיקע״ „איידעלע״ אויסדרוקן ווי: „גרודיקער יידישער ריטואַל״, „זאָלן זיך די יידישע רבּנים בּרעכן די קעפּ״, „פּרעמדער עלעמענט״ א. אַנדערע.

* * *

די יידן זענען אַ פרעמדער עלעמענט אין פּוילן. נישט איינמאָל האָבּן עס שוין פּוילישע היסטאָריקער פעסטגעשטעלט, אַז אַ סך פריהער איידער די פּאָלאַקן האָבּן אָנגענומען דאָס קריסטנטום, האָבּן שוין יידן געוווינט אין פּוילן און אַלץ נאָך זענען מיר פרעמד?

* * *

מען דאַרף נישט זיין קיין ד״ר מעדיצין, אויך נישט קיין פאָרזיצער פון קיין רעדאַקציע-קאָמיטעט אום צו פאַרשטיין די צילן פון אַזאַ אַנטיסעמיטיש אַרטיקל. רופן די שטאָט-ראַטן פון פּאָדלאַסיע צו פאַרווערן די יידישע שחיטה אין דער צייט, ווען דאָס ווערט שוין בּאַהאַנדלט אין סיים, **הייסט רופן צו געשענישן.**

שרייבּן און פאַרגיסן טרערן דאָס דער פּויער (צו וועמענס סבּיבה דער געהערטער ה׳... געהער זיכער נישט) ווערט אויסגענוצט דורך יידן (דאָס „בּאַצאָלן״ די יידן חובות אין 14 יאָר אַרום איז זיכער אויסגענוצט) צילט „אָבּיסעלע״ ווייטער ווי שחיטה-פאַרבּאָט. יאָ! מיר פאַרשטען אויך, אַז די רעדאַקציע האָט נישט געקענט לאָזן בּיאַלאַ-פּאָדל פאַרשיימען. בּיאַלע האָט אויך געדאַרפט ווייזן דער וועלט, אַז בּיי איר אין שטאָט געפינען זיך אויך „הומאַניטאַרע״ מענטשן.

* * *

קוים וואָס עס זשיפּעט דאָס צווייוואָכיקע... און סוויל אויך מיט טאַנצן מיט אַלע גרויסע אויף דער „יידישעשמחה״. פאַר וואָס דען נישט? יידן וועלן זיך שוין מיען דערפאַר, אַז סזאָל קענען מיטטאַנצן גלייך מיט אַלע. יידן צאָלן איין פאַר אַ גאַנץ יאָר פאָראויס אַבּי סזאָל לעבּן. יידישע פירמעס צאָלן כּסדר פעטע פרייזן פאַר אַנאָנסן, אַבּי דער „גלאָס״ זאָל נישט שטום ווערן, זאָל נישט אויפהערן צו פאַרשפּרייטן אַנטיסעמיטיזם.

אַ יידישער דרוקער דרוקט יידןהעצערישע אַרטיקלען. אַ יידן-העצערישע צייטונג אין זיין דרוקעריי. ווי ווירדיק סאיז, לאָזן מיר איבּער זיי אַליין צו אורטיילן.

* * *

אַ טעות האָבּן די אַלע וואָס מיינען, אַז נאָכן „אָפּדעקן״ זיך פון „גלאָסספּאָלעטשני״ וועט זי נישט האָבּן קיין מעגלעכקייט ווייטער צו עקזיסטירן. ניין, סוועט אַזוי נישט זיין, יידישע אַנאָנסן וועלן ווייטער זיין, יידישע אַבּאָנענטן יאַרלעכע, וועלן ווייטער זיין און דער יידישער דרוקער-אייגנטימער וועט ווייטער אין זיין דרוקעריי צוגרייטן און פאַרפערטיקן דיבּ „אָבּיעקטיוון״ רעצעפּט וואָס דער „הומאַניטאַר״ ד״ר סאַפּיאַן וועט אַלס פאָרזיצער פון רעדאַקציעקאָמיטעט פאַרשרייבּן.

* * *

יידן זענען אַ פאָלק פון רחמנים בּני רחמנים און אַ סך פון די יידן זענען נאָך מער בּאַרמהערציק. זיי פירן זיך אַזוי: אויבּ ספּאַלט זיי אָן אַ הינט, איז אָנשטאָט צו געבּן אים מיט אַ שטעקן, גיבּן זיי אים בּרויט.

אין בּיאַלע זענען אַ סך אַזעלכע „ווייכהערציקע״ דאָ, וועלכע גיבּן די בּילענדע הינט בּרויט.

בּרויט אָנשטאָט אַ שטעקן!

חיים מיאָדעק.

כּל דכפין

יאָר יערלעך ווערט געפירט אַן אַקציע וועגן בּאַזאָרגן דער אָרימער בּאַפעלקערונג מיט מצה אויף פּסח, און סוואָלט אפשר געווען אינגאַנצן איבּעריק צו דערמאָנען און אַפּעלירן צו דער יידישער בּאַפעלקערונג וועגן דעם אָנגעוויטאָקטן ענין.

מיר בּאַרירן דעם ענין אויסשליסלעך צוליבּ דעם, ווייל די שטיצע אויף מעותחטים מצד דער קהלה, וועט היינטיקן ערבּ-פּסח זיין בּאַגרעניצט און דאַריבּער קאָנען מיר קיין גרויסע האָפנונגען נישט לייגן, אַז די קהלה וועט שוין בּאַזאָרגן מיט מצות אויף פּסח.

אמת איז, אַז די קהלה, וועלכע נעמט עטאַט פון דער יידישער בּאַפעלקערונג, וואָלט געדאַרפט די מעות-חטיםאַקציע דורכפירן אינגאַנצן אויף איר רעכנונג און אויסמיידן דעם אַמאָליקן סיסטעם פון נדבות-זאַמלעריי. אָבּער מיט אונזערע גערעכטע טענות צו די קהלהפירער, וועלן די אָרעמע נישט געהאָלפן ווערן און די טענות וועלן בּלויז היינט אויך אין דער יידישער מחנה, אָבּער מיר האָבּן אָנגעהויבּן זיך צו בּאַנוצן מיט זיי פונקט קאַפּויר... ווען מרירט אָן אונזערע מאַטעריעלע אינטערעסן, ווערן מיר אַזוי שטאַרק ווי דער טענענבּוים, אָבּער ווען מרירט אָן אונזער גלויבּן ווערן מיר אַזוי שוואַך ווי דער „אזוב״... און אָנשטאָט דעם „תּולעת שני״ וואָס אַנדערע דאַרפן איבּערנעמען זאַכן פון אונזער מאָראַל, פון אונזער עטיק, האָבּן מיר אָנגעהויבּן איבּערצונעמען זייערע מדות. קירץ, די אייגנשאַפטן וואָס מהאָט אונז מיטגעגעבּן צו קעמפן פאַר אונזערע גייסטיקע אוצרות אין גלות, בּאַנוצן מיר זיי גאָר פאַר אונזערע מאַטעריעלע צוועקן.

אָט דאָס דאַרף אויסגעלייטערט ווערן דורך דעם יינגן אלעזר, דער אַלטער טאַטע, דער אַלטער אהרן איז נישט פעיק דאָס צו טון, ווי דער מדרש זאָגט אונז: „ולפי שאהרן עשה את העגל לא נתּנה לו עבודה זו״ ווייבּאַלד אהרן האָט זיך געלאָזט בּאַאיינפלוסן צו מאַכן אַן עגל הזהב, דאַריבּער האָט מען אים די אַרבּעט פון „שרפת הפרה״ נישט געגעבּן. ווייל אום צו זיין אַ לייטערער מוז מען זיין אַליין געלייטערט און זיך נישט לאָזן פאַרפירן פון דעם עגל הזהב אַפילו ווען סהאַלט בּיי פאַרלענגענע פענסיע... אַפילו ווען סהאַלט בּיי אַ היזק פון חי זהובים פאַרן בּית-יעקב... אַפילו ווען סהאַלט בּיי נאָך עטלעכע זלאָטעס

ידידי־בּריוועלעך

בּ״ה ועש״ל לסדר „וערכו עצים על האש״

ידידי !

געוויס וואונדערט דיר וואָס כהאָבּ נישט געשריבּן צו דיר דעם פאַרגאַנגענעם פרייטאָג „פּרשת החודש״. איז די סיבּה, ווייל מלערנט נאָך מיט אונז „פּרשת פּרה״. זעער אַ שווערע פּרשה איז עס און דערפאַר טאַקע לערנט מען אַזוי לאַנג מיט אונז. נאָכדעם ווי עמלק און המן זענען דורכגעפאַלן מיט זייערע פּלענער צו פאַרניכטן דאָס יידישע פאָלק, שטעלט אונז די תּורה פאַר אַ נייעם מין חזיון אין דער געשטאַלט פון אַ נייער „פּרה אדומה״. אַ רויט דעמאָקראַטיש „קיהל׳ע וועט דערשיינען אויפן האָריזאָנט „תמימה״, אַן הערליכע און אַ אידעאַליסטישע, „אשר אין בּה מום״, וואָס וועט נישט האָבּן אַזוי פיל פעלערן פון כּ...בּאַר, קאָרופּציע און אַנטיסעמיטיזם ווי אַלע פריהערדיקע רעגירונגען „אשר לא עלה עליה עול״. אַ רעגירונג וואָס וועט ...נעמען אויף זיך דעם יאָך פון בּאַזאָרגן אין פאַרטייטיקן אונזערע רעליגיעזע בּאַדערפעניש, נאָר וועט אונז הייסן אַליין זיך בּאַזאָרגן. דאַן וועט זיך גרינדן אַן אגודת-השוחטים, וועלכע וועט זיך אַנשליסן אין פּ.פּ.ס., דאַן וועלן זין געפונען רבּנים וואָס וועלן מיטן כּח פון דריטן צד פאַרנעמען דאָס כּסאַ הרבּנות, אָדער מיטן כּח פון עגל-הזהב מתמנים בּכסף, ווי צבּש״פ אין מעזריטש א. אַ. מוועט נאָר אין זינען האָבּן די פּאָסטנס און פּענסיעס, טאָג ווי נאַכט וועט כּ...נ נאָר לויפן אין די מיניסטעריומס, וואָיעוואָדסטוועס, סטאַראָסטוועס, מיט אָנקלאַגעס אויף די גמינעס און טוועט שוין אַזוי אויסזען ווי די רעליגיע דאָס כּ זרות איז אַ תּפל, און דער עיקר זענען די פּענסיעס. ממילא וועט זיך בּיי אונז דערציען אַדור אָן עליגיע מיט אַזאַ מין קהעלע. וועט דער אַלטער דור, דער אַלטער טאַטע אהרן גאָר נישט קענען מאַכן. מוועט אים האַלטן פאַר אַ פינסטערלינג, אַ פאַנאַטיק, פאַר אַ בּאַרבּאַר און כּדומה;

נאָר וואָס ...? „ונתתּם אתם אל אלעזר הכּהן״ מזאָל עס איבּערגעבּן צו דעם ייגגן ..., ... דעם אַלטן אהרן׳ס זון. ער וועט ... ווען ... ער זיך אַרומזען, אַז אָן רעליגיע, אָן נאַציאָנאַליזם איז קיין בּאַגייסטערונג נישטאָ; אָן רעליגיע, אָן נאַציאָנאַליזם איז קיין טרייסט נישטאָ. אָן רעליגיע האָט דער מענטש קיין שום מיסיע נישט דורכצופירן, נאָר געבּן די אַלע חושים׳דיקע עמפּינדונגען די אויבּע־האַנט אין לעבּן ווי אַ בּהמה, דאַן וועט ער דורך דעם פייער פון נאַציאָנאַליזם, אויסבּרענען און אויסלייטערן די אַלע גשמיות׳דיקע און שפלות׳דיקע אידעען.

אין דעם „שרפת הפרה״-פּראָצעס, וועט ער אויך אַריינוואַרפן די דריי אייגנשאַפטן וואָס מהאָט דעם יידישן פאָלק מיטגעגעבּן אין גלות און זיי אויך אויסלייטערן. די דריי אייגנשאַפטן בּאַשטייען פון : „עץ ארז, ואזוב, ושני תולעת״ אַ טענענבּוים, אַ בּינטל גראָז און אַ רויט ווערמל. דאָס מיינט: אין העפלעכע ענינים זאָלסטו זיין ווי אַ בּינטל גראָז, וואָס בּויגט זיך פאַרן קלענסטן ווינט, ווייל אַ סך פעלקער זענען אונטערגעגאַנגען בּלויז דערפאַר, ווייל זיי האָבּן זיך נישט געוואָלט בּויגן פאַרן שטורם פון דער צייט. דו אָבּער ייד, אויבּ די ווילסט עקזיסטירן, נעם אָן די מדה פון „אזוב״ און גיבּ אַוועק די ווילדע חיות אַלעס וואָס די פאַרמאָגסט. אָבּער ווען סקומט צו גייסטיקע ענינים, אַז מוועט דיר וועלן אַפּרייסן פון דיין אמונה, דאַן זאָלסטו זיין אַזוי האַרט ווי „עץ ארז״ ווי דער טענענבּוים. און הגם די פעלקער וועלן ...יר טרעטן אונטער זייערע פיס אַזוי ווי אַ וואָרעם, דאָך אָבּער זאָלסטו זיי פאַרבּן ווי דער „תולעת שני״ און בּאַפּוצן זיי מיט די שיינע מדות, מיט די שיינע ...ן און מיט די עטיקס פון דיין תּורה.

אמת, די דריי מדות עקזיסטירן נאָך

אויפן קרן-קימת-לישראל-באַל טרעפן זיך אַלע.

מײנע זכרונות

אינם ביאַלער רבי'נס הויף.

X.

(המשך)

XIX.

כמעט צווי וואָכן איז נאָך דאָ ביז חנה'לעס חתונה און דאָך איילן זיך אַלע. מיט דער גאַנצער ענערגיע און מיט ברען, האָבן מיר בחורים זיך גענומען אויספירן די פּלענער, וואָס מיר האָבן געמאַכט אויף אונזער אַסיפה ווי אַזוי מקבל-פּנים צו זיין דעם חתן און מחותּנים און ווי אַזוי משמח צו זיין אויף דער חתונה.

אַט שטייט שמואל'יע שו"ב מיט די צעפּלאָשעטע גרויסע פּאות, מיטן חן-גריבעלע אין דער גאָמבע, פאַרגלאָצט די אויגן גלייך ווי ער זאָל עפּעס טון אַ הייליקע עבודה, ער מאַכט פייער-ווערק, נעמט אָן אַ פול מויל מיט נאַפט, בלאָזט און שפּראָצט, עס פלאַקערן און פלאַמען אויף פייערן אָן אויפהער. דאָס מאַכט ער רעפּעטיציעס און חזרט איבער די ראָל זיינע, וואָס ער האָט

בלייבן אויפן פּאַפּיר.

מיר מוזן זיך רעכנען מיטן טרויעריקן פאַקט, אַז די צאָל באַדערפטיקע האָט זיך פאַרן לעצטן יאָר באַדייטנט פאַרגרעסערט און אין דער זעלבער מאָס מוז אויך זיין די הילפס אַקציע.

צוליב דעם, וואָס דער גרעסטער טייל פון דער יידישער באַפעלקערונג זענען היינט נויטבאַדערפטיקע, ווייל בלויז יחידים געפינען זיך אין אַ בעסערע מאַטעריעלע לאַגע, מוז די אַקציע געפירט ווערן אין דער ריכטונג, אַז אויך די אַמאָליקאַ וויל-האַבנדע און היינטיקע יורדים — וועלכע האָבן נאָך לפנים אַ דירה און דאָס לעצטע מלביש אויף זיך.

און וואָ(באַאת הונגערן זיי אַ גאַנץ יאָר — זאָלן לכל הפּחות נישט האָבן קיין פאַרשטערטן פּסח. און ווייל שוין גאָר אַ קורצע צייט טיילט אונז אָפּ פון יום-טוב פּסח, מוזן גלייך די קהלה און עסקנים צוטרעטן די דאָזיקע אַקציע צוטרעטן.

סדאַרף אויסגעוואָרצלט ווערן די געוווינהייט צו וואַרטן מיט דער פּסח-אַקציע ביזן לעצטן מאָמענט אַזוי, אַז דאָס זן" אויסזעען ווי מטוט דאָס אָפּ פאַרן יוצא וועגן.

געדענקט עסקנים, אַז הזמן קצר והמלאכה מרובה!

י. ג.

אויסצופירן בעת דער חופּה.

אַט זיצט אלי' בנימין לייבעס איידעם אויף קעסט, אַ קנאַפּער מתמיד אין לערנען, דערפאַר איז ער עוסק בהתמדה אין מלאכת-הקודש. מיט אַ פּערלמוטער-נעט מעסערל אין האַנט און בויגנס טעקטור זיצט ער און שניצט אויס מיט כתיבה'ט אותיות אַ גרויסן ברוך-הבא און ברוכים-הבאים, דאָס מאַכט ער און גרייט צו אַזעלכע לאַמטערנעס, וואָס וועלן הענגען איבער די איינגענג פון ביה"מ און וועלן אָנגעצינדן ווערן ווען דער חתן און די הויכע מחותּנים וועלן אָנקומען.

אַט שטייען מיר אַ גאַנצע חברה בחורים אויפן הויפל ווו סגעפינען זיך די פערד-שטאַלן. איניקע בחורים פירן אַרויס עטלעכע פערד, וואָס געהערן צו דאָרפס-יידן, וועלכע זענען נעקומען צום רבין מיט בקשות און וואַרטן אין משמשים-שטיבל אויף אָנגענומען צו ווערן און ווייסן אַפילו נישט, אַז מיר בחורים לערנען זיך רייטן אויף זייערע פערד. דאָס ווילן מיר צוגרייטן אַ קאָמאַנדע רייטער, וועלכע זאָלן באַגלייטן דעם חתן פון באַן ביז שימעלע קריידשטיינס קאַזאַרמעס ווו ער וועט איינשטיין. ליידער גייט עס שווער צו. סהעלפט נישט די מי, וואָס אונזערע לערער יאָסעלע עוזיאלס און דער קליינער זימעלע פּאַלאָסעצקי גיבן זיך, די פערד קאָנען נישט סובל-זיין די ביה"מ-בחורים. אָט זעצט מען מיר אַ 15 יאָריקן בוזיר אַרויף אויף אַ קליין אומגעזאָטלט פערדל, איך האַלט מיר פעסט אָן אין דער גריווע, חברה גיט אַ געשריי ניאָ! מילא פאָלגט דער סוס און גייט, אָבער מיר נעמט ער נישט מיט. איך ווייס אַליין נישט ווי אַזוי סאיז געקומען, אַז דאָס פערדל איז שוין ביים ברונעם, ליג איך נאָך אַ צעמויקטער אויפן זעלבן אָרט. עטלעכע פון אונז מיט שמואל'יע לייזערלס און משה'לע מאיר פישקעס בראש רעזיגנירן פון רייטן און מהותּנים זיין מיט נאַרישע פערד און מיר רעדן זיך אָפּ צו מאַכן אַ סיורפּריז. אויף דער התונה וועלן מיר קומען אַלע פאַרשטעלט. וואָס ווז ווען איז נאָך ביי אונז אַליין נישט קלאָר און וואָס פאַראַ מלבושים מיר וועלן זיך אָנטון ווייסן מיר נישט, נאָר איינס איז זיכער, אַז שמואל'יע לייזערלס

וועט שפּילן די ראָליע פון אַ רב ווי אייזשע אום פּורים, מיט אַ ווייסע פלאַקסענע באָרד, זיידענע קאַפּאָטע, אַ רבנישן קאַפּעליוש און אַ קינסטלעכן האָרב. אַ פּורים-בדחנישע דרשה וועט שוין שמואל'יע צוגרייטן, מקאָן זיך אויף אים דעם וויצלער-לך און דערצו בן-תּורה פאַרלאָזן, אַז ער וועט משמח-זיין און מאַכן לאַכנדיק אַלע גרויסע רביס, וואָס וועלן זיין אויף דער חתונה.

אויפן הויף ווערט פון שעה צו שעה די באַוועגונג גרעסער. עס באַווייזן זיך דעם רבינס קרובים, יאָסעלע און איטשעלע די זין פונם רבינס ברודער ר' צמחל ז"ל. סאיז שוין דאָ דער ידיד בית ר' מתּותיהו אָסטראָווער און גלייך להבדיל בעת מאָבאָליזאַציע רופט מען אַלע אַלטע דעמיסיאָנירטע גענערעלער און אָפיצירן, אַזוי זענען שוין אויך דאָ די אַלטע דעמיסיאָנירטע משמשים, אהרן שלום אָסטראָווער (אַברהם שיימא'ס), וועלכער איז שוין לאַנג אויס משמש, ווי אויך משה ישראל משמש'ס, וועלכער איז שוין אויך צווישן די דעמיסיאָנירטע. אהרן שלום ווערט באַשטימט אַלס בעל-הבית איבער דעם מאַגאַזין. אַלע פליישן, פישן געבעקסען רויע צי פערטיקע אַלץ איז אונטער זיין השגחה.

אין די קיכן איז אַ גאַנצער האַרמידער. מאָטעלע חיים פּיוולס מיט די ברילן אויפן שטערן, שוויצט ווי אַ ביבער, שרייט און בייזערט זיך אויף די לעקעך-בעקערינס, קריטיקירט זייער אַרבעט, ווייזט אָן דער רביצין און אירע פריינדינס שרה בלימע און פייגעלע קריידשטיין, אַז דער לעקעך איז צוגעברענט, דער איז נישט אויפגעגאַנגען און דער איז ווי אַ קליסקע רוי. אויך אויף די מאַקאַראָנען, שטרודלען, פלאָדנס, מאַנדלברויטן און טאָרטן ווייזט ער אָן חסרונות. די רביצין און אירע פריינדינס ווייסן אָבער, אַז דאָס רעדט אַרויס פון אים די קאָנקורענץ און קנאה צו די יונגערע, פאַרגלעטן און באַרויקן אים, אַז עס שאַדט נישט, טאיז גאַנץ פיינע געבעקסן און דאָס גייט סיי-ווי אַוועק צו רער סעודה, וואָס וועט זיין אין עטלעכע טעג אַרום פאַר די אָרעמע-לייט און איה"ש אויף דער חתונה וועט אַלץ געבאַקן און געקאָכט ווערן אונטער זיין השגחה. מאָטעלע באַרויקט זיך נעמט זיך צום שטעלן און פּראַווען די זיסע בראָנפנס און די רביצין מיט אירע פריינדינס גייען צוריק אין שטוב אַריין ווו עס וואַרטן שוין שניידערס און שניידערינס. וועלכע האָבן געבראַכט די רעזיט

מלבושים פאַר דער כלה, פאַר דער רביצין און מאַטעלען. מפּאַסט און ממעסט אָן, מזאָגט מבינות. בעת די כלה מעסט אָן די קליידער אַסיסטירן אירע חבר'טאָרינס ביילע, פויגל, נחמה לייבעס און די ספּעציעל געקומענע פון וואַרשע ר' מאָטל שווערגאָלדס טאָכטער, די יפת-תואר היה'לע. כאָטש די חסידישע טאָכטער ווייזט נישט מער פון דער רביצין, חנה'לע, אסתּרל און פייגעלען אין ענין מאָדע, דאָך אָבער איז עס אַ גרויסשטאָטישע פריילן און מרעכנט זיך מיט איר מיינונג.

אין ביה"מ זעט מען שוין אַ סך אָנגעקומענע חסידים, יידן, וואָס זענען שוין אַ לאַנגע צייט ביים רבין נישט געווען, טייל צוליב טרדות הזמן, טייל איז שווער צו קומען צוליב זקנה. אָבער איצט ווען דער רבי מאַכט חתונה די יונגסטע טאָכטער, איז עס גלייך ווי זייער אייגענע שמחה און נישט קוקנדיק אויף די שוועריקייטן איז מען געקומען.

אַט זיצט דער אַלטער ר' יאָשע ראָטענבערג פון וואַרשע, אַ זון פון ר' איצעלע מגיד פון וולאָדאַווע אַ זקן פון 95 יאָר און דערציילט מעשיות פון לענטשנע און אָסטראָווע, ווו ער איז אַזויפיל יאָרן געפאָרן. ער דערציילט פונם רבינס חתונה, וועלכע ער האָט אַליין בייגעוווינט. וועגן דער אָרעמער סעודה, וואָס מהאָט געמאַכט. עס איז אַזוי אינטערעסאַנט און מיר האָפן שוין אויף דער אָרעמער סעודה, וואָס דאַרף דאָ זיין אין עטלעכע טאָג אַרום צו חנה'לעס חתונה.

(המשך קומט)

גימל.

שפּאָרט אייך צייט, געזונט און געלט!

וועש-אַפּאַראַט

„AUTOMAT SAMOPIORĄCY"

קויפט זאָפאָרט אונזער נייעם פּאַטענטירטן וועלכע וואַשט אָן פּאַרע, סטעריליזירט און דעזינפעקצירט גלייכצייטיק, שפּאָרט אייך זייף און צייט. די גרעסטע פאַמיליען-וועש הערכטנס אין 3 שעה. דער פּרייז איז צוגענגלעך פאַר יעדער פאַמיליע. באַשטעלונגען ווערן אָנגענומען פאַר באַר און ראַטעס אין וואַרשע.

אָנפרעגן טעלעפאָניש 11-57-77 אָדער ביי

A. Khon, Biała-Podl., ul. Janowska 17.

עטאַט...

אַט אַזוי גייט דער „שרפת הפּרה"-פּראָצעס פון דור צו דור און פון לאַנד צו לאַנד און לייטערט! די „שרפת חפרה" (אויטאָ-דאָפע) אין שפּאַניען, האָט די שפּאַנישע יידן אויסגעלייטערט. די „שרפת הפּרה" אין דייטשלאַנד ווי מהאָט די ווערק פון אַלע יידישע גלערטע פאַרברענט, האָט די דייטשע יידן אַביסל אויסגעלייטערט, פּשיטיק און דער שחיטה-פאַרבאָט לייטערט אויס ביסלעכווייז די פּוילישע יידן.

אמת, אין איין זייט איז די „פּרה אַדומה" „מטמא טהורים", דאָס ביסל פּריווילעגיעס וואָס אונזערע „לייטערער" האָבן געגאַנגען, האָבן דערפירט צו דעמאָראַליזאַציע און מסירות... אָבער אין דער צווייטער זייט איז זי „מטהר טמאים", די בזיונות, שפלות און צרות ברענגט די אָנגעריסענע צוריק אין אונזערע לאַגערן.

יט זעט מען עס טאַקע ביי אונז אין ביאַלע, אין דער צייט ווען אין קהלה האָבן זיך פאַרזאַמלט אָן עדה יידן אויסצוהערן דעם באַריכט פונם דעלעגאַט וואָס די קהלה האָט געשיקט קיין וואַרשע אויף דער גרויסער אַסיפה וואָס די וואַרשעווער קהלה האָט גערופן וועגן אָננעמען מיטלען קעגן שחיטה-פאַרבאָט, האָט אונזער מו"צ נישט באַוויליקט צו קומען און איסהערן די החלטות וואָס זענען אָנגענומען געוואָרן, און ווען אַ

דעלעגאַציע איז געגאַנגען צום ה' סטאַראָסטע בעטן וועגן אָפּהיטן אונז פאַר אַ זעלכע געשעענישן חלילה ווי פּשיטיק, האָט ער ווי אויך דער פּישטשאַצער מרא דאתרא. וועלכע קענען רעם וועג אין סטאַראָסטע און טרעפן אַהין אַפילו מיט צוגעבונדענע אויגן און יצנען נישט פויל אַ הין צוגען ווען סגעשעט חלילה אַן עכּוב הפּרנסה און רעפּרעזענטירן אונז ביי יעדע אַפילו פּאָלקאָווע-פּייערונג נישט באַוויליקט מיט דער דעלעגאַציע מיט צוגען, דאַן ווען סהאָט זיך געהאַנדלט וועגן אַזעלכע דרינגנדע ענינים ווי בויקאָט, עקסצעסן און שחיטה-פאַרבאָט...

אונזער שוחט דער פּקח ר' לייבעלע, ווען סהאָט זיך געהאַנדלט וועגן זיך סומע פון חי זהובים פאַרן בית-יעקב, האָט ער זיך אויך גאַנץ פיין באַנאַרישט, ער האָט נישט געקענט ביישטיין דעם נסיון און צוריקשיקן די 4 מעטער האָלץ דעם יונג ישראל כּרשט מירסקי, נאָר פאַרקויפט ווי פאַר 18 זלאָטעס... דערפאַר אָבער האָט ד"ר געלבאַרד וויירדיק אין שטאָלץ געהאַנדלט לגבי דעם „גלאָס-ספּאָלעטשני", וועלכער האָט אַביסעלע פאַרשפּעטיקט מיט דער „פּרשת פּרה". נאָר דאָך האָט זיך דאָס צווייוואַכנדיקע אַנטיסעמיטל געכאַפּט, אַז ספּעלט זיין גרילן אין-ם אָרקעסטער, ווו די סאָליסטן זענען די גרויסע אַנטיסעמיטישע צייטונגען. און ערשט פאַרגאַנגענע וואָך,

ווען די פראַגע וועגן שחיטה-פאַרבאָט איז שוין אין סיים דורכגעגאַנגען, איז דאָס אַנטיסעמיטישע ווערעריקל נאָכגעלאָפן ווי דאָס קליינע פערדעלע מיטן פויק ביים אָרקעסטער פונם 34-טן פּולק און אַט בין איך אויך דאָ, בין איך מיר אַ הענדל און קריי אויך, פּאַטשט מיט די פליגעלעך ווי עפּעס רעכטס און און קרייט אויך „פּרעטיז אובאָיעם ריטואַלנים".

אייגנס זאָגט דער שרייבער וועלכער האָט אַפילו כּחד זיין נאָמען אונטערצושרייבן גאָר נישט, ער איז נעבאַך אַן „אינו יודע", נאָר ער איז זיך סומך אויפן הומאַניזים פון דער רחמנות'ניצע פּרוי פּריסטאָר און אויפן גרויסן למדן מורינו ורבינו גלח טשעטשאַק, דעם שחיטה מומחה און זאָגט טאַקע נאָך זיינע ווערטער, אַז דער ענין שחיטה האָט פאַרבלאָנדזשעט אין תּורת משה על פּי טעות. וואָרום לויט ווי גלח טשעטשאַק אַלס בקי אין הלכות שחיטה, ווייזט אויס אין זיין רעפּעראַט, וועלכן ער האָט נישט געהאַלטן אין דער אַדמיניסטראַטיווע קאָמיסיע מיט ראיות ברורות, איז גאָר די יידישע שחיטע מן התורה פאַרבאָטן. די „טאָראַ" דערצעלט, אַז ווען דער ערשטער ייד „אַבראַהאַם" האָט געבראַכט זיין איינציקן זון „יצחאָק" אַלס „קאָרבאָן" געבינדן אים און שוין געהאַלטן דאָס מעסער גרייט צום שעכטן, האָט אים אַ געטלעכער „מאַלאַך"

אָנגענומען ביי דער האַנט און נישט דערלאָזט אויספירן די דאָזיקע נישט הומאַניטאַרע „שעכיטאַ". די זעלבע „טאָראַ" פאַרלאַנגט קאַטעגאָריש נישט צו באַנוצן זיך מיט דער „שעכיטאַ" זאָגנדיק „אַן אָקס אָדער אַ שעפּס זאָלט איר נישט שעכטן" (שור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו).

די האַגאַדאַ דערציילט, דאָס דער „מאַלאַך אַמאָוועט" האָט אויסגעפירט אַ טויט-אורטייל איבער אַ „שויכעט", ווייל ער האָט זיך באַנוצט מיט די ריטועלע „שעכיטאַ" שעכטענדיק אַן אָקס (ושחט לשוחט דשחט לתורא) איז דאָס נאָך נישט גענוגנדע באַווייזן, אַז די יידישע „שעכיטאַ" איז קעגן זייער רעליגיע?

דאַקעגן ווייזט אָן דער „טאַלמוד" צו באַנוצן נאָר דעם הומאַניטאַרן באַטויבונגס-סיסטעם. באַפעלנדיק: „סאַקעל יעסאַקעל השור".

אויך איבער די צוויי „קאַרבאַנויט" „עגלאַ אַרופאַ" און „שאָעיר לאַזאַזעל", וואָס די יידן האָבן נעבערענגט נאָר ביי אויסנאַם פאַלן איז נישט אָנגעווענדעט געוואָרן די „שעכיטאַ" נאָר דער מאָדערנער באַטויבונגס-סיסטעם.

פון די אַלע באַווייזן קאָן מען אורטיילן, ווי פאַלש סאיז דער יידישער אַלאַרם וועגן דער „שעכיטאַ". און אַלס באַווייז, אַז סאיז נאָר אַ פאַרדינסט-געשעפט פון די יידישע „קעהילוט", איז

פון ביאַלער לעבן

פון שטאָט-ראַט

דינסטאָג איז פאָרגעקומען א זיצונג. אין טאָג-אָרדנונג געפינען זיך יוּעניק אינטערעסאַנטע פונקטן, וועלכע ווערן ביי אַ אַפּאַטישער שטימונג פון די ראַטמענער דערליידיקט אַזוי, ווי עס ווינשט זיך דער מאַגיסטראַט.

ביים פונקט קאָמוניקאַטן, גיט אָפּ דער בירגערמייסטער אַ דעקלאַראַציע וועגן אַ געמיינזאַמע צוזאַמענאַרבעט פון שטאָט-ראַט און מאַגיסטראַט אין וועגן... האַרמאָניע, וואָס דאַרף הערשן אין די רייען פון דער שטאָט-פאַרוואַלטונג.

נאָך דער דעקלאַראַציע נעמט דאָס וואָרט דער וויצע - בירגערמייסטער ה' אַבראַמאָוויטש און גיט אויך אָפּ אַזאַ ענלעכע דערקלערונג און סהערשט שלום-ושלוה.

אויפן פאָרשלאַג פון ראַטמאַן באָני-קאָווסקי, ווערט באַשלאָסן צו פאַר-שטאַרקן די ריינקייטס-אַקציע אין שטאָט און צו פאַרגרעסערן די שטראָפן פאַר האַלטן די גאַסן, הויפן און הייזער אין אַ אַנטי-סאַניטאַרן צושטאַנד.

א קאָנפערענץ פון אַלע קהילות אין ביאַלער פּאָוויאַט

זונטאָג איז פאָרגעקומען אַ קאָנפע-רענץ פון די יידישע גמינעס אין ביאַלער פּאָוויאַט.

די קאָנפערענץ האָט געהאַט צו באַ-טראַכטן:

א) די קאַטאַסטראָפאַלע לאַגע אין די קהילות אין צוזאַמענהאַנג מיטן פאַר-קלענערן דורכן סטאַראָסטע די שחיטה-טאַקסע.

ב) צו פּראָטעסטירן קעגן דעם אַנטי-שחיטה-פּראָיעקט.

ג) צו פּראָטעסטירן קעגן די אַנטי-סעמיטישע געשעענישן, וואָס האָבן זיך אין דער לעצטער צייט פאַרשטאַרקט.

צו דער קאָנפערענץ זענען געקומען פאָרשטייער פון פאָלגנדע קהילות: יאַנאָוו, קאָנסטאַנטינאָוו, פּישטשאַץ, לאָמאַז, ראָסאָש, טערעספּאָל. פון ביאַלע האָבן אָנטייל גענומען די דאָזיגע: קאַווע, קאַליכשטיין, ראָזנבוים, ראַטמאַן לעווי און סעקרעטאַר ווינאָגראַד.

מצד דעם סטאַראָסטווע איז אָנוועזנד געווען דער רעפערענט ה' נאָוואַטשינסקי.

די קאָנפערענץ האָט באַהאַנדלט פאַר-שידענע פאַקטן, וואָס זענען געבונדן מיט דער עקזיסטענץ פון די קהילות און מיט זייערע פינאַנסיעלע נויטן.

די קאָנפערענץ האָט אויך פּראָטעס-טירט קעגן דעם שחיטה-פאַרבאָט - פּראָ-יעקט און קעגן די לעצטע אַנטיסע-מיטישע עקסצעסן.

די קאָנפערענץ האָט אויך אָנגענומען אַנטשפּרעכנדע רעזאָלוציעס און האָט אויסגעוויילט אַ דעלעגאַציע די רעזאָ-לוציעס איבערצוגעבן דעם ה' סטאַ-ראָסטע.

אין דער דעלעגאַציע זענען געוויילט געוואָרן: דער טערעספּאָלער רב, דאָ-זאָר קאַליכשטיין און סעקרעטאַר ווינגראַד. (דער ביאַלער מורה-הוראה האָט אַפילו נישט געפונען פאַר נויטיק צו קומען אויף דער קאָנפערענץ ווייל, אָדער די זאַכן אינטערעסירן אים נישט, אָדער... ער קאָן אַליין גיין צום סטאַראָסטע ווען... ער געפינט פאַר נויטיק).

די דעלעגאַציע ביים סטאַראָסטע

מאָנטאָג האָט די דעלעגאַציע זיך פאָרגעשטעלט פאַרן ה' סטאַראָסטע ווע-מען זי האָט איבערגעגעבן די אָנגענו-מענע רעזאָלוציעס.

דער ה' סטאַראָסטע האָט זיך פאַר-אינטערעסירט מיט די דעזידעראַטן און האָט פאַרשפּראָכן ווי ווייט מעגלעך זיי אָנטקעגן צו קומען. וואָס שייך דער זיכערקייט פון דער יידישער באַפעל-קערונג, האָט ער געהייסן אַלעמען באַ-רויקן און זאָגן, אַז ער שענקט דער זאַך זיין כסדרדיקע אויפמערקזאַמקייט, און אַז אין ביאַלער פּאָוויאַט וועט צו קיין שום געשעענישן נישט קומען.

וואָרנונג!

איך וואָרן דאַמיט אַלע רעדאַקציעס און פּריוואַטע פּערזאָנען, דאָס זיי זאָלן נישט איבעראַרבעטן דאָס רעקלאַמע-ליד „אָפּפעראָסאַ" געדריקט אין ביאַלער-וואָכנבלאַט № 8 פון 21.2 ה.י. כּבאַמערק דאָס רעקלאַמע-ליד „האָפּעראָסע" איז פאַרפאַסט געוואָרן דורכן דיכטער פּער-לאָוו אַלס מתּנה פאַר דער לאַבאָראַטאָריע „האָפּעראָסע".

די אַלע וועלכע וועלן פאַרגוואַלטיקן דאָס אויטאָר און אייגנטום-רעכט פון דעם ליד, וועל איך פאַרפאָלגן געריכטלעך.

לאַב. „האָפּפעראָסאַ"

אייגנטימער מ. האָפּפער.

דער פאַקט, וואָס יידן דערמאָנען זיך זייער טאָג טעגלעכן געבעט דעם אָני-געהוירן „שעכיטאַ"-אָפּצאָל אויסערגעוויינלעך: דרייסיק ווילדן פאַר אַן אָקס, צוואַנציק אַ בהמה און צען אַ שעפּס. „שלשה צשרונים לפר שני עשרונים לאיל ועשרון ל"בש".

דער שרייבער פון „גלאָס-ספּאָלעטשני" איז זיך סומך אין גאַנצן אָט אויף דעם גרויסן למדן און מומחה אַליין ווייסט ער נעבעך גאָרנישט צוזאָגן, איבעריגנס זאָגט ער אַליין, אַז סאיז אַן ענק פאַר די געלערנטע רבנים, נאָר ער איז לאָט אין כעס אויף דעם ברודיקן מיט בלוט שווץ, אַ סברא, אַז סאיז אַן עלטער ביז נאָך דאַן, ווען ער איז ס"ה 8 מעג אַלט געווען און האָט נאָך ניטשט געקענט פאָדערן פון היגן מאַגיסטראַט צו פאַרבאָטן אַזעלכעס. האָט אַזאַ מין יידישער באַרבאַר (אַ מה"ר) אַדוואָקאַ-פּירט איבער אים אַ ריטועלע אָפּעראַציע און האָט געזאָגט „ויקרא שמו בישראל"... איז ער זיך איצט גוקט „נידער מיט דער ריטועלער שחיטה" און פאָדערט, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל נישט וואַר-טנדיק אויפן סיים-באַשלוס שוין יעצט מאַכן דאָס אייגענע הייפל.

איך מיין, אַ פּאָר יאָלצט וואָלט אָט דער שרייבער געמעגט אַביסל ריין מאַכן ביי זיך אין צימער, ווייל ווי מענטשן זאָגן, אַז כאָטש ער איז אַ גרויסער מומחה אין סאַניטאַרע ענינים היט ער ביי זיך אַליין נישט אָט דאָס וואָס ער באַפעלט אַנדערע... און זעער ריכטיק האָט ה' ד"ר געלבאַרד געהאַנדלט מיט זיין צוריק שיקן דעם „גלאָס-ספּאָלעטשני" און אָפּזאָגן זיך אַלס אָבאָ-נענט אַלס פּראָטעסט פאַר באַליידיקן אָרדינער די יידישע באַפעלקערונג צו וועלכע ער אַנערקענט זיך אויך דער חשובער ד"ר גילבאַרד.

אָט דעם ביישפּיל דאַרפן נאָכטון די אַלע יידישע לייזער און אַנאָנסן-געבער פונם דאָזיקן אַנטיסעמיטישן בלעטל. סאיז גענוג בילט, אַז דער „גלאָס-ספּאָלעטשני" און דער אַרטיקל שרייבער זענען נאָר אויסן „וערכו עצית על האש" אַריינצוברענגען, שנאה צווישן דער היגער באַפעלקערונג, וועלכע איז גוט אויפן היגן באָדן נישטאָ, און וועלכע וועט האָפנטלעך נישט זיין לויט ווי דער ה' סטאַראָסטע האָט פאַרזיכערט דער יידישער דעלעגאַציע.

ידידך אורח.

פון געריכטס-זאַל

טייג אַלס אַ געלעגער פאַר אַ קאַץ אין אַ מעכאַנישער בעקעריי

מיטוואָך האָט דאָס היגע שטאָ-טישע געריכט באַטראַכט די פּראָטאָקאָלן פון דער סאַניטאַרער קאָמיסיע, וועלכע זי האָט צוזאַמענגעשטעלט אין רעזול-טאַט פון אירע קאָנטראָלן אין די בע-קערייען. ה' קאַשמאַרסקי – דער אייגנ-טימער פון דער מעכאַנישער בעקעריי אויף דער וואָליע – ווערט באַשולדיקט, אַז אין זיין בעקער-אַנשטאַלט געפינט זיך ווילגאַטש, שטאַרק ברודיק און דער עיקר, אַז די אויפזיכט דאָרט איז אַזוי פאַרנאַכלעסיקט, דאָס איבערן טייג שפּאַ-צירט זיך אַרום פריי אַ קאַץ און לעגט זיך אַפילו צו אויפן טייג אַביסל שלאָפן... דעם פאַקט שטעלן פעסט די מיטגלידער פון דער סאַניטאַר-קאָמיסיע וויצע-ביר-גערמייסטער ה' אַבראַמאָוויטש און טעכניק ה' טוראַק.

דאָס געריכט באַשטראָפט דעם ה' קאַשמאַרסקי מיט 200 זל. אָדער 2 וואָכן אַרעסט.

סדאַרף זיין אַ מעכאַנישע בעקעריי און נישט קיין האָטעל פאַר קעץ...

אַ מויז אין ברויט

דאָס שטאָטישע געריכט האָט פאָריקן פרייטאָג באַטראַכט אַ פּראָטאָקאָל פון דער היגער שטאָטישער סאַניטאַר-קאָמי-סיע קעגן ה' יצחק פאָגעל, אַז אין זיין בעקעריי איז זער שמוציק. בעת דעם פּראָצעס איז גלייכצייטיק באַטראַכט גע-וואָרן אַן אָנקלאַגע צום סטאַראָסטווע קעגן זעלבן ה' פאָגעל, אַז אין דער ברויט-ראָשטשינע, אין וועלכער סווערט איינגעוויקט אַלט-געבאַקן ברויט, האָט זיך געפונען אַזאַ יקר-המציאות'ל ווי – אַ מויז...

דער בעקער ה' פאָגעל, איז פאַרן האַלטן זיין בעקעריי אין אַ אַנטי-היי-געניש און אַנטי-סאַניטאַרן צושטאַנד, באַשטראָפט געוואָרן מיט 200 זל. צום פאַרבייטן אויף 10 טעג אַרעסט, ווי אויך אויף 1 מאָנאַט תּפיסה מיטן אָפּ-לעגן די תּפיסה-שטראָף אויף 2 יאָר.

פאַר באַזיצן אַ פאַלשן פּאַספּאָרט

ניקאָליי טראַווינסקי איז באַשולדיקט געוואָרן פאַר אַרויסגעגעבן'ענען פון דער גמינע אַ פּאַספּאָרט-בלאַנקעט און פאַר אויסשטעלן זיך אויף דעם בלאַנקעט אַ פאַלשן פּאַספּאָרט.

בעת דער געריכטס-פאַרהאַנדלונג איז זיך דער אָנגעקלאָגטער מודה, אַז ער באַזיצט אַ פאַלשן פּאַספּאָרט, אָבער ער וואַרפט קאַטעגאָריש אָפּ די באַשולדי-קונג, אַז ער אַליין זאָל זיך האָבן דעם פּאַספּאָרט אויסגעשריבן, טענה'נדיק, אַז ער האָט דעם פּאַספּאָרט געפונען. זיין פאַרטייטיקער אַדוו. אייסוראָוויטש פון וואַרשע ווייזט אויף די נישט ריכטיקייט פון דער גראַפאָלאָגישער עקספּערטיזע, אויפווייזנדיק, אַז אַפילו די וועלט-באַ-רימטסטע גראַפאָלאָגן האָבן זער אָפט אַ טעות. צום ביישפּיל דער באַרימטער גראַפאָלאָג בעת דרייפוסעס פּראָצעס.

אַ דאַנק דעם פאַרטיידיקער באַקומט ער באַשולדיקטער אַ שטראָף, וואָס פאַלט געגנצלעך אַרונטער דער אַמנעסטיע, אויפן סמך פון וועלכער ניקאָליי טראַ-ווינסקי ווערט גלייך באַפרייט.

6 מאָנאַטן פאַר שטעכן מיט אַ מעסער

מיט אַ צייט צוריק האָט אויף פּל. וואָלנאָשטשי יאָסל ריכטער געשטאָכן מיט אַ מעסער מענדל אייזנשטאַט.

דער אָנגעקלאָגטער איז זיך מודה, טענה'ט, אַז ער האָט זיך געמוזט פאַר-טייטיקן, ווייל מענדל אייזנשטאַט, איז אים אָנגעפאַלן פון הינטן.

דער ריכטער דערקלערט, אַז פאַר-טייטיקן קאָן מען זיך אָן אַ מעסער און אין משפּט יאָסל ריכטער אויף 6 מאָנאַטן מיט אָפּלייגן די שטראָף אויף 2 יאָר.

ראַספּוטין און האַבערבוש פאַרן געריכט

איין דאָרפישער קריסט האָט אָנגע-קלאָגט דעם צווייטן פאַרוואָס דער לעצטער האָט אים אָנגערופן האַבערבוש (טרינקער). דער ריכטער לייגט פאָר דעם „באַליידיקטן", ער זאָל זיך מיטן צווייטן איבערבייטן. ווייל ער יועט סיי ווי דעם פּראָצעס פאַרשפּילן. דערויף ענטפערט ער, אַז ער וויל נישט. דער צווייטער טענה'ט, אַז דער אָנקלאָ-גער האָט אים אויך באַליידיקט. אָנ-רופנדיק אים ראַספּוטין.

אַ דאַנק דער באַמיונג פון ריכטער בייטן זיך ביידע צדדים איבער און לאַדן זיך איין טאַקע אויף אַ גלעזל האַ-בערבוש. – אין זאָל ברעכט אויס אַ געלעכטער.

מיט אייזערנע באַלן אין די קעשענעס

די זשאַנדאַרמעריע, זוכנדיק אַ זעל-נערס פאַרלוירן זייגערל, האָט זונטאָג פאַרהאַלטן אין גאַס דריי קריסטלעכע יינגעלייט. בעת דער פּערזענלעכער רע-וויזיע האָט די זשאַנדאַרמעריע נישט געפונען ביי זיי דאָס זייגערל, נאָר – אייזערנע באַלן מיט לעדערנע הענטלעך.

די זשאַנדאַרמעריע האָט די חברה-לייט אָפּגעפירט אין דער פּאָליציי, וועלכע האָט צוזאַמענגעשטעלט אַ פּראָ-טאָקאָל.

– – צי וואָס קאָנען נוצן אַזעלכע באַלן?...

אינזשיניער טאָמטשאַק כאַפּט פייערדיקע פעטש פון זיינע אַרבעטער

אינזשיניער ה' טאָמטשאַק האָט אויף עפּעס אַ פראַגע פון זיינעם אַן אַרבעטער אַראָפּגעלאָזט אים אַ פּאַטש. דער באַליי-דיקטע אַרבעטער האָט דעם היציקן אינזשיניער אָפּגעענטפערט מיט פעטש אַזוי, אַז דער געפּאַטשטער האָט נעבעך געמוזט וואָס שנעלער מאַכן פּליטה.

די סצענע איז פאָרגעקומען אין קעגנוואַרט פון וויצע - בירגערמייסטער ה' אַבראַמאָוויטש און פיל אַנדערע צוזעער.

צוויי-טאָגיק געשלעג צווישן מאָלערס

דינסטאָג און מיטוואָך האָבן זיך די מאָלערס סעמיאַטיצקי, ווייסבראָט און גאָלדפאַרב געשלאָגן אויף פּל. וואָל-נאָשטשי צוליב קאָנקורענץ.

צוליב דעם, וואָס ווייסבראָט האָט זיין קאָנקורענט שטאַרק צעשלאָגן און פאַרפאָלגט אים כּסדר, האָט אים סעמיאַ-טיצקי אָנגעקלאָגט אין דער פּראָקוראַטור.

און ברויט פאַר די הונגעריקע...

די באַאַמטע פון דער קאָאָפּ. פאָלקס-באַנק מיט ה' סמאָלאַרז אין דער שפּיץ האָבן געמאַכט אַ זאַמל-ליסטע פאַר די געליטענע אין פּשיטיק. די ערשטע פאַר-לויפיק געזאַמלטע סומע פון 70 זל. איז שוין דורך די זאַמלער אָפּגעשיקט געוואָרן קיין וואַרשע. אַ טאַט וואָס פאַרדינט באמת אַנערקענונג און דאַרף פון יעדן אונטערשטיצט ווערן.

אַלע וואָס האָבן ביז איצט נאָך נישט באַוויזן צו דערפילן זייער ברידערלעכע פליכט, ווערן געבעטן אַריינצוטראָגן זייער שפּענדונג אין דער פאָלקס-באַנק.

פון דער רעדאַקציע

דער קומענדיקער נומער „ביאַלער-וואָכנבלאַט" וועט דערשיינען מאָנטאָג ערב-פּסח דעם 6.IV ד. י.

תּיקון טעות

אין פאָריקן נומער איז אַריינגע-פאַלן אַ פאַרדריסלעכער טעות אין דער כראָניק אונטערן קעפּל; אַ שווידערלעכע געשיכטע מיט 2 בחורים פון מעזריטש, וועלכן מיר בעסערן אויס, אַנשטאָט קלמן רוזאַל דאַרף זיין: נ. רוזאַל. און מיר בעטן איבער דעם ה' קלמן רוזאַל וועל-כער האָט קיין שום שייכות נישט צו דער געשיכטע.

אין זעלבן № 11 אין דער גראַטו-לאַציע פון ה' מ. צעשינסקי און פאַמיליע אָנשטאָט מיט ה' משה ראָזנפעלד דאַרף זיין: אהרן ראָזנפעלד. רעד.

אַ נייער קינאָ

שוין אין דער נאָנטסטע צייט וועט פאָרקומען די פייערלעכע דערעפענונג פון אַ נייעם קלאַנג-קינאָ אין די זאַלן פון דער פייערלעשער-רעמיזע. דער נייער קינאָ וועט געלייטעט ווערן דורך אַ פאַכמאַן אויף דעם געביט. סאיז צו באַ-מערקן, אַז פילמען פון דייטשער-פּראָ-דוקציע זענען פון פאַראויס אויסגעשלאָסן פון דעמאָנסטריר-פּראָגראַם.

די דירעקציע פון נייעם קינאָ האָט שוין דאָס באַוויזן ביים איינקויפן אַלע אַפּאַראַטורן און זי האָט ליבערשט גע-צאָלט טייערער און נישט גענומען די פאַר ביליק פאָרגעלעגטע דייטשע אַפּאַ-ראַטן.

אין גיכן וועט פאָרקומען אַן אַנקעטע וועגן אַ נאָמען פאַרן קינאָ.

צוליב מיין אָפּפאָרן קיין ארץ-ישראל ווינטש איך אַלע מיינע פריינט און קליענטן אַ הערצליכן זייט-געזונט.

גלייכצייטיק מעלדע איך, אַז אויף מיין אָרט איז געקומען אין געשעפט אויף פּילסודסקי 6 אַ ערשטקלאַסיקע מאָדיסטן, וועלכע פירט אויס אַלעראַרט אַרבעט צו ביליקע פרייזן. דאָס געשעפט באַזיצט אויך אַ גרויסן אויסוואַל פון פרילינגס-מאָדעלן. מיט אַכטונג

יהודית ציגמאַן

מאַשינאָווע מצות

ביי **ח. ווסמאַן** אין שפּייז-געשעפט פּילסודסקי 6, באַקומט מען פאַרשידענע מאַשינאָווע-מצות. די מצות זענען קאָבּ-רינער און פאַרזען מיט אַ הכשר פון אָרטיקן רב.

געדענקט, אַז קאָברינער מצות באַ-קומט מען נאָר אויף פּילסודסקי 6.

פּראַצאָווניע פון
דאַמען-קאַפּעלושן
„NOWOŚĆ"
פּיעראַצקיעגאָ 11

מאַכט באַקאַנט איר קליענטעלע, דאָס עס פאַנגט זיך שוין אָן דער פרילינגס-סעזאָן מיטן שענסטן אויסוואַל פון פאַר-שידענע מאָדעלן.

באַמערקונג:

צוליבן סעזאָן איז אַראָפּגעבראַכט געוואָרן אַ מאָדיסטן פון וואַרשע, וועלכע פירט אויס פאַרשידענע

מאָדיסטישע אַרבעט

צו ביליקע פרייזן.

קומט און איבערצייגט זיך!

אויף אַרבע כּוסות!

יין לחג הפסח כשר אפילו למהדרין מן המהדרין

די בעסטע סאָרטן ווייַנען צו די ביליקסטע פרייזן איז צו באַקומען נאָר אין דער באַוווּסטער לאַנגיעריקע פירמע

„אונגערטעקס" באָרנשטיין, פּיעראַצקיעגאָ 13

צוליבן קרויז — זעער ביליק.

פאַר שטענדיקע קליענטן—גרויסע הנחות.

מיט אַכטונג פירמע **„אונגערטעקס".**

Redaktor-Wydawca: Chaim D Miodek.

Druk. „Express", Biała-Podlaska Piłsudskiego 6.